

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

§. II. Propugnatur intelligere actualissimum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

15. Ex omni potentialitatis exclusione in DEO.
16. Evasio Advers. per divisionem linea intelligibilis in plures specificas.
17. Et virtutalem continentiam ultimam actualitatis.
18. Impugnatur 1. per exclusionem distinct. virt. inter essentialiam & intelligere.
19. Impugnatur 2. quia talis linea subalterna impletur.
20. Impugnatur 3. à paritate actus essendi.
21. Impugnatur 4. à paritate actus primi proximi.
22. Impugnatur 5. ab imperfectione vita prima distincta à vita secunda.
23. Qualem distinctionem admittat S. D. inter essentialiam & intelligere.
24. Actus voluntatis, non intellectus, necessario præsupponit objectum.
25. Non omnis operatio illimitata præsupponit principium.
26. Qualis sit distinctio inter actum & potentiam generandi in Divinis?
27. Disparitas inter relationem & actionem.
28. Quisnam sit conceptus operationis ut sic.
29. Qualis participatio divine nature sit gratia?
30. Et qualis participatio intellectus divine visio?
31. Quomodo essentia sit objectum connaturalissimum divine scientie?

§. I.

Fundamenta pro intelligere radicali contra intelligere actuale.

PER intelligere radicale intelligitur substantia spiritualis radicaliter intellectiva intellectione comprehensiva DEI, & ab ipso actu intelligendi virtualiter distincta, quæ formalissimè constituitur & exprimit Divinam essentialiam docent Marcus à Setra, & Godoy citatus.

Probatur autoritate S. D. Intellectualitas est de essentia metaphysica DEI, prout ex D. August. in l. 7. de Trinit. probat Angelicus Doctor inf. q. 14. a. 4. verbis postea referendis: ergò constitutum DEI vel est ipse actus intelligendi, seu intelligere actualissimum: vel est principium & radix virtualis intelligendi, seu intelligere radicale. Subsumo: sed non est ipse actus intelligendi; ergò intelligere radicale. Subsumptum probatur autoritate Angelici Doct. primo in q. 1. de pot. a. 1. dicens: *Est autem de ratione operationis habere principium, non autem de ratione essentia: unde licet divina essentia non habeat aliquod principium nec re, nec ratione, tamen operatio divina habet aliquod principium secundum rationem.* Ex quo sic formatur argumentum: Natura metaphysicè constituitur per illud prædicatum, quo exprimitur prima radix & principium operationum; siquidem natura est principium motus &c. sed ipsa operatio intellectualis seu intelligere actuale non est principium operationum; ergò constitutum natura intellectualis non est ipse actus intelligendi: unde etiam videmus in creatis naturas intellectuales non constitui per actum, sed per virtutem radicalem intelligendi.

Secundo inf. q. 26. a. 2. ad 2. hæc habet: *Dicens, quod beatitudo, cum sit bonum, est objectum voluntatis; objectum autem præintelligitur*

actui potentia: unde secundum modum intelligendi prius est beatitudo Divina, quam actus voluntatis in ea requiescentis. Ex quo arguitur: Quando Divina essentia præintelligitur actui intelligendi, non potest per actum intelligendi constitui, sed natura & essentia Divina præintelligitur actui intelligendi; nam, juxta verba allegata, objectum præintelligitur actui potentia: sed essentia Divina est objectum intellectus: ergo præintelligitur huic actui potentia intellectiva.

Ratio ulterior est primò. Omnis operatio præsupponit principium operandi, ut dicebat S. D. in primo textu: sed intellectio est quedam vitalis operatio: ergò præsupponit suum principium radicale, quod est natura & essentia: ergò illam non constituit.

Confirmatur 1. Generatio activa, quæ est actio personalis, & intellectio notionalis non constituit personam Patris, sed eandem constitutam supponit una cum virtute tam remota, quam proxima generandi: ergò etiam intellectio essentialis, seu actio immanens & vitalis non constituit naturam Divinam. Sed eandem tanquam principium operandi radicale præsupponit.

Confirmatur 2. Sicuti de essentia relationis est esse ad, sive habitudo ad terminum; ita de essentia actionis est esse ab, seu emanare à principio; sed intellectio Divina est vera operatio natura Divina, ergò etiam de essentia ipsius est, quòd sit à principio: sed principium saltem natura & ratione prius est suo termino: ergò etiam Divina natura prior est ratione, quam intellectio.

Ratio est secundò. Gratia sanctificans est participatio divine nature, sed est participatio intellectualitatis radicalis, non ipsius intellectus, seu visionis actualis, quæ primum obtinetur in gloria: ergò divina natura non consistit in intelligere, sed in intellectualitate radicali.

Tertiò. Si natura divina formaliter consisteret in intelligere, tunc Beati per visionem beatificam participarent divinam naturam, cum visio sit participatio divine intellectus: sed hoc est contra communem Theologorum: ergò.

Quartò S. D. infra. q. 14. a. 1. probat intelligere divinum per immaterialitatem & rationem actus puri; ergò immaterialitas est à priori ratio intellectus, eique præsupponitur.

Quintò. Tamen divina scientia respiciat essentiam pro objecto connaturalissimo, tamen virtualiter distinguitur ab essentia: ergò licet intelligere divinum respiciat essentiam pro objecto connaturalissimo, tamen ab illa virtualiter distingui poterit.

Sextò. Sequeretur, divinam Essentiam etiam virtualiter constitui per intellectum vel speciem intelligibilem: quia cum ista omnia pertineant ad lineam intelligibilem, ab ipso intelligere & consequenter etiam ab esse divino virtualiter non distinguuntur.

§. II.

Propugnatur intelligere actualissimum.

PROBATUR primò autoritate S. D. inf. q. 14. a. 10. 4. in arg. sed cont. dicente: *esse DEI est ejus substantia: ergò intelligere DEI est ejus substantia.*

D 3

Et

Et ne existimes, fuisse locutum in sensu tantum identico, subjungit in c. sequentia: *Sicut esse consequitur formam, ita intelligere sequitur speciem intelligibilem: in DEO autem non est forma, que sit aliud, quam suum esse, ut supra ostensum est, unde cum ipsa sua essentia sit etiam species intelligibilis, ex necessitate sequitur, quod ipsum ejus intelligere sit ejus essentia, & ejus esse.* Quæ sanè verba formalissimam identitatem significant inter essentiam & intelligere divinum.

11. Secundò. Idem S. D. inf. q. 27. a. 6. ex eo ultimè probat processionem Verbi Divini esse generationem, & Verbum procedens per intellectiōnem dici Filium genitum in similitudinem naturæ, quia in DEO idem est intelligere & esse, quæ ratio nihil concluderet, nisi diceretur in sensu formali, ut patebit ex tract. de Trinit.

12. Tertiò inf. q. 18. a. 3. inquit, *DEVM ita esse suum vivere, sicut est suum esse, & intelligere.* Sicut ergò est formalissima & omnimoda identitas inter divinam essentiam, & esse; sic etiam erit omnimoda identitas inter ipsius essentiam & intelligere, ac proinde intelligere erit prædicatum summè intrinsecum ipsi essentiæ.

13. Quartò. S. Th. in præcit. q. 14. a. 2. dicit, quòd in DEO intellectus & intellectum sint idem omnibus modis: (hoc est, sine ulla etiam virtuali distinctione); sed intellectus DEI est ipsum intelligere, siquidem non nisi per modum actus secundi concipi potest: intellectum verò sive objectum connaturalissimum per se primò specificativum & terminativum est essentia divina ut virtualiter ab attributis distincta: ergò absque ulla distinctione virtuali in DEO identificatur essentia & intelligere.

14. Quintò. Constitutivum naturæ perfectissimæ intellectualis debet esse ultima & perfectissima actualitas linear intellectus: sed natura Divina, est natura intellectualis infinitè perfecta, & intelligere est ultima actualitas linear intellectus; ergò constitutivum naturæ Divinæ est intelligere. Major probatur. Actui puro & viventi infinitè perfecto debet tribui ultima & perfectissima actualitas in linea vitæ intellectivæ; sed hæc est vita secunda, seu actus secundus intelligendi; non vita prima, quæ est potentia tendens ad illam perfectionem.

15. Confirm. Nullum prædicatum potentiale & incompletum potest esse constitutivum divinæ naturæ, seu actus puri: sed prædicatum actus primi in linea intelligibili ut distinctum à prædicato actus secundi, est potentiale & incompletum, quia respicit actum secundum intellectiōnis, tanquam ultimam perfectionem & actualitatem illius linear; ergò. Unde confirm. secundò: Actui puro, & viventi infinitè perfecto debet tribui ultima & perfectissima actualitas in linea vitæ intellectivæ: sed hæc est vita secunda, seu actus secundus intelligendi; non vita prima, quæ est potentia tendens ad illam perfectionem: ergò.

16. Respondent Advertarii disting. major. Constitutivum naturæ perfectissimæ intellectualis debet esse ultima actualitas linear intellectus, in ratione generica vel specifica illius linear, conc. in toto genere illius linear, nego. Sed intelligere est ultima actualitas in linea quâdam specificâ intel-

lectualitatis concedo; in omni linear specificâ illius, nego min. & conseq. Eadem est responsio ad probationem.

Ad confirmationem Resp. Nullum prædicatum¹⁷ potentiale & incompletum privativè, quasi excludens aliquam perfectionem potest constituitur actum purum, conc. nullum prædicatum potentiale & incompletum præcisivè, implicite includens & virtualiter continens illam perfectionem; nego maj. Constat enim Divinam essentiam ut constitutam in linea intellectiva, ulterius esse determinabilem & perfectibilem per lineam volitivam: quia illam implicite & virtualiter continet, estque in potentia ad illam non privativè, sed præcisivè. Sic ergo dicunt, linea intellectualis generica sub dividitur in duas lineas specificas, subalternas, quarum una est linea naturæ, & hujus summum prædicatum est intelligere radicale, altera est linea operativa, & hujus summum prædicatum, & actus ultimus est intelligere actuale, quod quia in intelligere radicali virtualiter & implicite continetur, non officit ipsius perfectioni & actualitati.

Contra hanc evasionem est primò: Quòd hæc responsio ponat distinctionem virtualementer essentiam ceu radicem intelligendi, ipsumque actum intelligendi: sed hoc repugnat doctrinæ Angelicæ, in qua intellectus & intellectum sunt idem omnibus modis, ubi intelligere comparatur ad divinam essentiam sicut esse, ideoque tam parum admitti potest radicale intelligere virtualiter distinctum ab intelligere actuale, quam parum admittendum est esse radicale virtualiter distinctum ab esse formali actuale: prout ex art. seq. amplius elucet.

Contra est secundò. Non potest cum fundamento intrinsecò concipi in DEO linea, quæ non pertingat ad ultimam actualitatem sub conceptu objectivo formali & essentiali illius linear: sed linea naturæ intellectualis ut præcisâ ab actu intelligendi, non pertingit ad ultimam actualitatem sub conceptu objectivo formali essentiali linear intellectivæ: ergò gratis fingitur ejusmodi linea subalterna. Minor probatur. Formalitas linear intellectus in hoc consistit, quòd intellectus per intimam unionem fiat ipsum intellectum & cognitum, juxta doctrinam D. Th. ex Philoſopho desumptam, & consequenter linea intellectualis infinita habet pro suo formali conceptu, ut intellectus & intelligens sit comprehensivè suum intellectum; sed ultima actualitas sub isto formali conceptu non attingitur per intelligere radicale, siquidem tantum exprimitur per illud inclinatio per modum actus primi tendens in illam intelligibilem unionem, seu identitatem cognoscens & cogniti: non verò ipsa unio, seu identitas, quæ fit solummodò per ipsum actum intelligendi: ergò non potest constitui cum fundamento aliqua linea solummodò sistens in intelligere radicali, ut præcisâ ab intelligere actuale.

Contra est tertio. Non minus forma intelligibilis dicit intrinsecum ordinem perfectibilitatis ad actum intelligendi intra lineam intelligibilem, quam essentia dicit intrinsecum ordinem perfectibilitatis ad esse intra lineam entitativam: ergò sicuti non potest in DEO admitti conceptus essentia virtualiter & adæquate distinctus ab actu essendi &

ita nec forma intelligibilis distincta ab actu intelligendi: sed ejusmodi forma intelligibilis est formalissimè ipsa Divina essentia & natura, ergò.

21. Contra est quartò. Non est admittendus in DEO conceptus actus primi proximi virtualiter distinctus ab actu secundo suæ lineæ vivendi, intelligendi &c. ergò nec est admittendus actus primus remotus & radicalis virtualiter distinctus ab actu secundo vivendi, intelligendi &c. Antec. paucis exceptis, communiter admittitur à Thomistis, & ratio est, quia illius distinctio ab actu secundo præcise oritur ex limitatione, & quia ut sic dicit intrinsecam perfectibilitatem per vitam secundam & operationem intellectualem &c. quantumvis sub ratione principii easdem operationes virtualiter continet: sed eadem est ratio in principio radicali & actu primo remoto virtualiter distincto: ergò nec ille admitti debet. Et

22. Contra est quintò. Vita prima disjuncta à vita secunda non est perfectio simpliciter simplex, melior ipsa, quam non ipsa: quippe satius est esse constitutum in actu secundo vivendi, quam per actum primum esse in potentia ad illum: sed quicquid in DEO formaliter ponimus, debet esse perfectio simpliciter simplex: ergò non vita prima ratione nostra separata, sed vita secunda, adeoque non intelligitur radicale, sed actuale, pro perfectissimo constitutivo Divinæ naturæ assignari debet.

§. III.

Solvuntur fundamenta opposita.

23. Ad 1. Resp. S. Doctorem admittere distinctionem rationis inadæquatam, fundatam in solo modo imperfecto concipiendi, & comparatione ad creaturas: non verò distinctionem adæquatam fundatam in distinctione virtuali intrinseca. Aliis sane etiam contra A Arios probaret actum primum proximum, v. g. intellectum, voluntatem virtualiter intrinsece distingui ab actibus intelligendi, & volendi: non enim S. D. tantum loquitur de radicali, sed etiam de formali principio operationis.

Et ad argumentum inde deductum Resp. Natura constituitur per illud prædicatum, per quod exprimitur prima radix operationum &c. & ab omni operatione virtualiter distincta. nego, ab aliis quibus, concedo. Sed intelligere actuale non est radix & principium operationum respectu aliarum à se, virtualiter distincta, nego, respectu sui non est virtualiter distincta, conc. min. & nego consequent. Instantia à creatis non urget, quia naturæ radicalitas distincta ab operatione provenit ex limitatione naturæ creatæ, prout antè dixi.

Dico igitur, naturam in abstracto, seu secundum conceptum analogicè abstractum à creatæ & increata præscindere, an illa radix consistat in actu primo, vel secundo, & neque in suo conceptu formaliter includere, neque excludere operationem; sed si conceptus naturæ trahatur ad res creatas, ubi semper est permixta potentia, tunc natura est radix intelligendi per modum actus primi; si trahatur ad essentiam Divinam est radix intelligendi per modum actus secundi.

24. Ad 2. auctorit. Resp. Illam non esse ad rem,

quia tantum loquitur S. D. de objecto voluntatis, quod eidem præsupponi clarum est, *nihil quippe volitum, quin præcognitum*: Aliud est de objecto intellectus, quod ab actu intelligendi virtualiter non distinguitur in Divinis, cum juxta eundem S. D. *intellectus & intellectus sunt eadem omnibus modis*. Unde ad argumentum inde deductum distinctum, objectum præintelligitur actui potentia voluntativa, conc. intellectiva nego.

Ad primam rationem in contrarium n. 3. dist. 25. maj. Omnis operatio limitata & creata præsupponit principium, conc. omnis operatio illimitata, & increata, nego maj. Cur non etiam omnis increata? quia ratio emanationis comitatur operationem quatenus limitatam, & tam in suo fieri, quam esse dependentem à suo agente, quod in increato agente non invenitur.

Ad primam Confirm. Resp. potentiam non tantum radicalem, sed etiam proximam generandi ratione distingui ab actu generandi secundum nostrum modum concipiendi, & distinctione rationis fundatâ supra distinctionem virtualement extrinsecam, per analogiam ad res creatas, conc. intrinsecam, nego.

Ad secundam Confirm. nego paritatem inter relationem & actionem, quia nec esse ad relationis dicit imperfectionem, nec illo sublato remaneret conceptus relationis; at verò esse ab actionis dicit imperfectionem dependentiæ, eoque sublato adhuc remanet essentielle prædicatum operationis vitalis.

Si petas: quis ergo sit conceptus operationis ut sic? Accipe ex S. D. 1. 2. q. 3. a. 2. in c. *operatio est ultimus actus operantis: unde & actus secundus à Philosopho nominatur*. Quod maxime verum est de operationibus immanentibus, quæ non sunt de prædicamento actionis. Unde de actu intelligendi ita loquitur idem S. Doct. hic q. 14. a. 2. ad 2. *Non enim intelligere est motus, qui est actus imperfecti, qui est ab alio in aliud; sed actus perfecti existens in ipso agente*. Sicut ergo datur in divinis generatio, quæ non est mutatio; quia ratio mutationis tantum convenit generationi viventis, quatenus est involuta potentialitati; ita similiter datur formaliter operatio in divinis, quæ non sit egressio tanquam à principio, & actu primo, quia hæc ipsa ratio egressio involvens oppositionem ad principium, à quo procedit, formaliter tantum convenit operationi creatæ, quæ est permixta potentialitati.

Ad 2. Resp. Gratia sanctificans est participatio divinæ naturæ inadæquata, & accommodata ad modum suscipientis, concedo; adæquata, & ad modum communicantis. nego. Ergo natura divina, ut est in aliqua inadæquata sui participatione, non est ipsum intelligere conc. ut est in se ipsa, sive in communicante. nego consequentiam.

Ad 3. nego sequelam. Eiusdem probat. distinctio beatifica, est participatio divinæ intellectio-nis, secundum rationem actus secundi vitæ intellectivæ, conc. secundum rationem radicis, & intelligere per se subsistentis, nego. Tria igitur habet divinum intelligere in se absque distinctione virtuali simplicissimè identificata: primò quòd sit actus secundus, seu ipsa vita secunda intellectiva.

Secun-